

O întrebare cu răspuns previzibil: Supraviețuiesc coloniile de albine în mediu ostil?

de dr. Gheorghe Dobre

În ultimii ani, la nivel global, producția de miere a fost nesigură și fluctuantă, iar menținerea stării de sănătate a coloniilor de albine a devenit din ce în ce mai dificilă. Colonia de albine este un supraorganism, care acționează ca un sistem, coordonat prin instincte apărute de-a lungul timpului, sistem ce poate fi ușor dereglat din cauza unor condiții disgenetice de mediu.

Și la noi în țară, starea de calamitate de anul acesta a compromis producția de miere până la 100% și a dus la pierderi de colonii de albine. După o dezvoltare explozivă în primăvară, din pricina lipsei de cules și pe fondul unor turbulențe climatice - frig, ploi abundente -, în timpul înflorii pomilor fructiferi, a rapiței, a salcâmului și a teiului, coloniile de albine nu au cules nimic și au intrat în frigurile roitului. În afară de aceasta, au fost semnalate cazurile unor depopulări masive sau pierderi de colonii - probabil datorită unor forme de intoxicații subacute sau a acutizării unor boli endemice precum nose-moza, puietul văros, loca americană, varooza etc. Transhumanța și comerțul cu material biologic neadaptat la noile zone geografice, cât și vectorii pasivi au mărit presiunea infecțioasă.

Supravegherea joacă un rol major în implementarea unor practici eficiente de prevenire și de combatere a bolilor. Investigațiile, atâtea câte s-au făcut - nesprijinite de cercetare - nu au reușit să determine cauza exactă sau amploarea acestor fenomene. În absența unor acțiuni de monitorizare și a unor diagnostice precise, este imposibil să se înțeleagă care este situația reală.

Vrem să recunoaștem sau nu, turbulențele climatice și marile transformări economice și sociale

generate de globalizare, de principiile economiei de piață și de salturile mari ale progresului științific în diferite domenii, cât și declinul agriculturii tradiționale, versus tehnologiile agricole moderne, nu întotdeauna sunt prietenoase cu mediul și favorabile creșterii albinelor.

Siguranța alimentară (reziduurile din miere) ne privește pe toți. La o stare de intoxicație subclinică, prezența reziduurilor în miere este inevitabilă. Prezența reziduurilor în produsele apicole perturbă piața internă și externă a mierii.

Apicultura, îndeletnicire ancestrală bazată pe biodiversitate și pe echilibrul biologic în arealul în care se desfășoară, nu este posibilă în condițiile în care natura înconjurătoare s-a modificat ca urmare a încălzirii globale și a acțiunilor antropice necontrolate și nestudiate ca impact. În goana după profit, distrugerea biodiversității prin defrișări, despăduriri, reorganizări, schimbarea categoriei de folosință sau monocultura pe suprafețe mari au devenit „boom” economic. Industria, în general, dar și chimioprevenția în agricultura modernă, în special, sunt importante și inevitabile, dar fără studii de impact prezența noxelor și a reziduurilor în mediul înconjurător (aer, apă, sol) a devenit un lucru obișnuit. În afară de aceasta, la nivel european, peste 90% din șeptelul apicol este deținut de amatori cu stupine sub 150 de colonii. Condițiile neadecvate de exploatare din micile stupine și tehnologiile lipsite de performanță au accentuat dezastrul.

În actualele condiții, supraviețuiesc coloniile de albine folosind vechile metode de creștere și exploatare? Nu!

De aceea avem nevoie de

o nouă concepție despre albine, despre albina ca ființă biologică, ca performanță în produsele apicole de care ne folosim, ca eficiență în polenizarea culturilor entomofile, ca factor important în stabilizarea ecosistemelor și ca „santină” credincioasă care ne apară pe noi, oamenii, de otrăvurile din natură.

Avem nevoie de un transfer de cunoștințe, de acțiuni de informare, de instruire și de dobândire de abilități specifice și de consultanță.

Avem nevoie de un „Protocol obligatoriu de supraveghere” și control sanitar-veterinar de recunoaștere (diagnostic) a stărilor de boală și de aplicare corectă a măsurilor de prevenire și combatere a bolilor la albine.

Pentru a conserva specia, avem nevoie de rezervații sau de platforme apicole pentru fermele de înmulțire, selecție și de testare. Avem nevoie de practici agricole compatibile cu polenizatorii, ecologice, prietenoase, iar controlul și combaterea dăunătorilor să se facă prin metode bio, fără utilizarea pesticidelor.

Avem nevoie de suport politic, economic și social. De aceea, trebuie să ne organizăm și să promovăm în societatea în care trăim conceptul dezvoltării durabile, să respectăm biodiversitatea și să ne implicăm în reducerea poluării.

Supraviețuirea coloniilor de albine în actualele condiții nu se poate rezolva numai de către apicultori. Avem nevoie de colaborare necondiționată cu fermierii agricoli și de sprijinul oficial al autorităților, care nu întotdeauna este eficient.

Rolul apicultorilor, al fermierilor agricoli și al oficialităților este esențial în rezolvarea acestor probleme; de aceea, nu se pot obține rezultate notabile decât pe

Foto: Valer Părău

baza unui dialog permanent. Fără albine, producția agricolă și echilibrul ecologic se dereglează.

Prima măsură ce trebuie luată este ca organizațiile noastre profesionale să fie susținute de toți apicultorii pentru a fi puternice și pentru a putea să ne reprezinte interesele în fața fermierilor agricoli și a autorităților.

Tot organizațiilor noastre profesionale le revine sarcina de a organiza cursuri sau transfer de cunoștințe privind obținerea materialului biologic și mijloace de prevenire și combatere a bolilor la albine, precum și demonstrații practice sau vizite la stupine reprezentative.

Nouă, apicultorilor, ne revine obligația de a ne instrui, de a avea cunoștințe teoretice și practice solide și de a monitoriza permanent situația din stupină, de a fi flexibili în gândire pentru a ne adapta la noile condiții.

Supravegherea sanitară veterinară permanentă și anchetele epidemiologice ne ajută să diagnosticăm și să controlăm gradul și intensitatea agresiunilor asupra șeptelului apicol și să nu fim surprinși de manifestări explozive. În caz de calamitate, investigațiile trebuie să cuprindă și ancheta ecopatologică, unde pe lângă presiunea infecțioasă trebuie să analizăm și factorii climatici, biodiversitatea, dăunătorii și prezența noxelor și a reziduurilor în zonă.

Supravegherea sanitară veterinară este un imperativ major în cadrul unei apiculturi performante, dar aceasta nu se poate face fără înregistrarea și examinarea periodică prin examene de laborator a stupinelor și prin aplicarea corectă, de către apicultor, a măsurilor de prevenire și combatere a bolilor la albine.

Să nu uităm că puncte critice în evoluția și involuția coloniei de albine pot fi și greșelile tehnologice - tehnopatiile. Tehnopatiile sunt definite în dicționar ca deficiențe ale tehnologiilor (totalitatea operațiunilor, metodelor și procedeele) de întreținere și exploatare. Așadar, acțiunile noastre trebuie să fie logice, bazate pe

cunoaștere și experiență, iar recomandările și noutățile pe care la aplicăm în stupină să aibă suport științific și să fie confirmate și din alte surse.

Pentru combatere, trebuie folosite toate mijloacele accesibile (mecanice, fizice, chimice, biologice), în funcție de anotimp, de starea fiziologică a coloniei de albine și în toate stadiile de dezvoltare ale ciclurilor biologice parazitare. Să nu uităm niciodată măsurile de prevenire.

Supravegherea sanitară a stupinelor, (lupta împotriva bolilor) necesită în afara organelor autorității de stat și existența unei rețele de sanitar apicoli la nivelul asociațiilor, care să cunoască situația epizootologică din areal, să folosească scheme și tehnici moderne de diagnostic și să aplice măsurile de prevenire și combatere adecvate. Creșterea și rentabilizarea producției apicole pot deveni o utopie în condițiile în care în stupine trenează boli endemice și se mențin cu greu efectivele de albine melifere.

Eficiența economică a unei stupine depinde mai puțin de potențialul genetic al albinei și mai mult de mediu (climă, resurse melifere, tehnologii apicole). De aceea, stupăritul pastoral sau înființarea unui conveier apicol sunt esențiale pentru asigurarea pe timpul sezonului activ a necesităților de hrană. Pe parcursul unui an, în tehnologia de creștere și exploatare a coloniilor de albine apar situații în care trebuie să facem hrăniri de stimulare, mai ales în perioadele când polenul și nectarul lipsesc din natură; trebuie să intervenim și pentru a completa sau înlocui rezervele de hrană toamna

sau, în caz de forță majoră, iarna târziu ori primăvara devreme; trebuie să intervenim și când apar întreruperi în fluxul de nectar sau atunci când formăm colonii noi sau creștem regine; de asemenea, când este cazul, trebuie să intervenim cu adjuvanți, biostimulatori și substanțe nutritive pentru a preveni și combate boli.

Albina locală românească (*Apis mellifera carpatica*) este cel mai bine adaptată la condițiile climatice și la sezoanele de cules din țara noastră. Din acest motiv, trebuie să fim foarte circumspecți atunci când ni se oferă material biologic din alte zone geografice. Obiectivul principal trebuie să fie menținerea șeptelului apicol și a unei capacități de producție de peste 20 kg pe stup.

Sectorul apicol trebuie să rămână competitiv și performant pe piața globală, în caz contrar, pentru a supraviețui și a asigura biodiversitatea și polenizarea plantelor entomofile, va trebui să înființăm - dacă autoritățile locale sunt responsabile - stupine comunale sau obștești.

Nu putem separa evaluarea riscurilor pentru mediu de evaluarea riscurilor pentru sănătatea animală sau umană. Să prețuim aceste mici viețuitoare și să nu ignorăm greutatea cu care se confruntă, deoarece trăim în același habitat și în aceleași condiții de mediu, iar riscurile sunt comune atât pentru oameni, cât și pentru albine.

Ne punem speranța în Programele Naționale Apicole, dar refacerea șeptelului apicol numai prin PNA nu va avea succes dacă nu vom rezolva toate problemele cu care ne confruntăm.